

Toen vader dertig jaar geleden sprak bij de uitvaart van zijn eigen vader, mijn opa, schetste hij voor mijn oma het beeld van twee verstrengelde bomen, waarvan er één was doodgegaan. Hij zei: 'Je zult in de overgebleven boom altijd de vorm blijven terugzien van die gestorven boom.'

Typisch iets voor vader, natuurlijk. Een geheel eigen observatie, gedaan op een boswandeling, gebruiken als beeld voor, in dit geval, een innig huwelijk.

Het huwelijk van vader en moeder was misschien nóg wel inniger. Ze hadden elkaar nodig. Vader reed, en moeder wist de weg. Ze hadden elkaar dan ook ontmoet in de botsautootjes, op de Groningse kermis.

Ik zou dan ook het beeld kunnen schetsen van twee bomen waarvan de symbiose zo groot was dat de een zonder de ander niet kon bestaan. Maar dan zou ik vals spelen, want anders dan vader heb ik die bomen zelf nooit gezien.

Ik herinner me wél de laatste snik van vader, vlak voor zijn dood, die was gewijd aan moeder, en de wanhoopskreet van moeder, vorige week bij het bericht van zijn dood: "Jan, Jan, we kunnen niet zonder jou!". Een zichbaar ontroerde dokter schreef na haar dood in zijn overlijdensverklaring dat ze was gestorven aan een longontsteking, én een gebroken hart. Ik geloof dat ze, na 57 jaar huwelijk, inderdaad niet zonder elkaar konden.

En dat terwijl ze zó verschillend waren. Of eigenlijk, juist daarom. Vader was de waarnemer van de twee, de man die om zich heen keek: De Natuurkunde van het Vrije Veld. Hij was de man van de experimenten. Als kind mocht ik al natuurkundeproefjes met hem doen, kreeg ik in de Ark onderricht in het verschil tussen de koekoeksbloem en de dagkoekoeksbloem en ik kon nooit een stadswandeling met hem maken zonder een exposé over de Amsterdamse School. Ook had hij ideeën over geurtjes in schoonmaakmiddelen, roestend ijzer in bakstenen muurtjes en het aanbranden van aardappelen. De waarneming ging daarbij altijd boven de theorie, vader was een echte empirist.

Zijn vak, scheikunde, was de uitdrukking van zijn wezen: experimenteren en knutselen en dan maar zien wat er gebeurt. Zijn grootste triomf was een lab-experiment bij Shell waarmee hij de oorzaak van een ontploffing in een Engelse fabriek aan het licht wist te brengen.

Door die eeuwige nieuwsgierigheid was vader ook een levensgenieter. Als je goed om je heen kijkt, valt er nu eenmaal veel moois te zien en hij had het in zich om dat allemaal in zich op te zuigen. Het beeld dat ik van hem heb, is altijd met zo'n vergenoegde, levenslustige blik. Dat heeft hij ons ook meegegeven. Ik ben hem er dankbaar voor dat ik elke dag kan zien als een nieuw geschenk.

Moeder daarentegen keek helemaal niet goed uit haar ogen. Misschien omdat ze slechte ogen had, maar ook omdat ze het niet zo belangrijk vond hoe dingen er precies uitzagen. 'Alleen met het hart kun je zien, het wezenlijke is voor ogen onzichtbaar'. Dat citaat uit de Kleine Prins heeft ze vaak gebruikt, en ze leefde daar ook naar: ze zag met het hart.

Maar goed, je hoeft misschien niet zo goed uit je doppen te kijken als je leeft in de wereld van het woord, maar moeder leefde natuurlijk ook in de echte wereld. Ze was als maatschappelijk betrokken dominee voortdurend op pad. En dan was het toch doodeng was om moeder, met haar slechte ogen op de fiets door het Amsterdame stadsverkeer te zien crossen. Een schijnbaar kwetsbaar vrouwtje dat loeihard van het ene naar het andere huisbezoek fietste en in de bochten nog even aanzette.

Van moeder heb ik mijn liefde voor het woord geërfd: van de verhalen en verhaaltjes die ze voorlas en vertelde, tot en met de preken die wij allemaal van haar kennen. Ik ging lang niet altijd naar de kerk, maar het was zelfs voor een puber geen straf om haar te horen preken, met altijd minstens twee goed getimedede komische noten en een ijzersterk betoog.

Voor mij als zoon was het een bijzondere ervaring dat ze op zo'n zondagochtend, eenmaal thuis, zelf de koffie zette en in een mum van tijd transformeerde van een dominee in toga (die was haar heilig) tot een gezellige, geestige, erudiete en warme moeder.

Per saldo was ze voor mij toch meer de moeder die ook dominee was dan omgekeerd. Het laatste, dat ze, de avond voor haar dood, tegen mij zei was 'Happy dreams'.

Moeder, ik weet dat je je zorgen maakte dat je ten opzichte van ons tekort schoot, maar je had het niet beter kunnen doen.